

Nr 237

Av herr Nilsson i Gävle m. fl, angående vissa bostadsbyggnadsfrågor.

I femte huvudtiteln, punkt 5 med rubriken »Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån», föreslår departementschefen en höjning av den garanterade räntan för hus byggda under viss angiven tid. Departementschefen anför följande: »Jag anser att en höjning av räntan bör komma i fråga endast för sådana hus, som tillkommit med stöd av 1946 och 1948 års tertiärlånekungörelser och 1948 års egnahemslånekungörelse, och som färdigställda före 1953. Den garanterade räntan för lån i dylika hus bör höjas med 0,5 %. Den på grund av en dylik höjning av den garanterade räntan beräknade hyresökningen motsvarar ca 3 % på utgående hyror. Höjningen avser i huvudsak flerfamiljshus tillkomna under åren 1946—1952 och småhus uppförda under åren 1948—1952. Som en följd av den föreslagna ändringen blir den garanterade räntan 4,5 % för hus färdigställda före 1951, 4 % för hus färdigställda 1951 och 1952 samt 3,5 % för senare tillkomna hus. Vid godtagandet av detta förslag kan utgifterna för ränteeftergifter beräknas minska med 10 000 000 kronor för helt budgetår.»

Undertecknade delar ej den uppfattning som kommer till uttryck i ovanstående och kan inte biträda förslag om en höjning av den garanterade räntan. Höjningen innebär att en av de förmåner, som hittills tillerkänts hyresgäster och egnahemsägare, nu berövas dem. Egnahemsägaren har byggt sitt egnahem på av staten fixerade villkor, vari bl. a. ingår en garanterad ränta, som egnahemsägarna och hyresgästerna uppfattat såsom garanterad i ordets rätta bemärkelse.

De förändringar departementschefen här föreslår drabbar ca 250 000 familjer, varav uppskattningsvis ca 60 000 egnahem och 190 000 familjer i flerfamiljshus.

Bostadskostnaderna är nu sådana, att varje åtgärd som syftar till hyreshöjningar måste avvisas. Man kan också ifrågasätta riktigheten i den linje som avser att höja fastighetskostnaderna i äldre hus för att subventionera nybyggnationen. Egnahemsägare och hyresgäster i dessa äldre hus avstår från de senaste moderniteterna till priset av en billigare hyra. De önskar självfallet inte att denna deras uppoffring skall bestraffas.

Motiveringen att byggnadskapitalet under exempelvis här angiven tidpunkt var billigare, medan byggnadskapitalet under nu aktuell tidpunkt

sprungit i höjden så kraftigt att hyreskostnaderna där blir oproportionerligt mycket större och att en höjning av den garanterade räntan avser att lätta på hyreskostnaderna i nybyggda hus, bidrar inte till att lösa bostadsproblemen på vare sig kort eller lång sikt.

Den bostadssociala målsättningen att hyran icke bör överstiga 20 % av inkomsterna har icke kunnat följas. I många fall tar hyrorna numera mellan 25—30 % av inkomsterna. De som står i bostadsköerna tvingas ofta avböja erbjudna lägenheter på grund av de stora insatserna och de höga hyrorna. En undersökning av inkomstförhållandena hos de bostadssökande i Gävle gav vid handen att 63 % hade en inkomst understigande 12 000 per år.

Det är således uppenbart att folk med vanliga inkomster icke har möjligheter att konkurrera om lägenheterna i de nyproducerade fastigheterna.

Riksbanksfullmäktiges beslut att höja diskontot från 4,5 % till 5 % kommer, därest denna räntesats blir bestående året ut, att ytterligare öka boendekostnaderna. I vissa hus slår räntehöjningen redan nu igenom i en höjning av hyrorna.

Statens utgifter för ränteeftergifter är betydande och kommer enligt socialministern att undan för undan öka vid oförändrat ränteläge. De försök som nu göres att minska statens utgifter för ränteeftergifterna är inte rättvisa och ger heller inte den effekt man synes eftersträva.

Förslaget att fr. o. m. nästa budgetår slopa den ränte- och amorteringsfria stående delen av egnahemslånen, gällande 4 000 kronor, kan vi med samma skäl, som anförts beträffande ränteeftergifterna, icke biträda.

Vår mening är att hela finansieringspolitiken på bostadsområdet måste reformeras. En möjlighet att minska byggnads- och bostadskostnaderna är att frikoppla hela bostadsområdet från förändringar i räntenivån och att riksdagen beslutar om en långsiktig och låg räntesats för alla bostadslån, såväl för egnahem som för flerfamiljshus. En sådan räntesats måste då gälla oberoende av kortfristiga förändringar i räntenivån.

Vad så gäller förslaget om ett minimiprogram, avseende 63 000 lägenheter för nästa budgetår, finner vi detta icke till fyllest. Innevarande budgetår beräknas ca 69 000 lägenheter bli färdigställda. Trots denna relativt höga siffra är det allmänt bekant, att bostadsbristen ännu utgör ett av samhällets största problem. Ett minimiprogram på 70 000 lägenheter anser vi fullt möjligt att genomföra.

I anslutning till förslaget om ett minimiprogram om 63 000 lägenheter anför socialministern bl. a.: »Å andra sidan bör understrykas, att den pågående uppgången i konjunkturen kan medföra att ett överskridande av minimiprogrammet inte blir aktuellt». Den uppfattningen att bostadsbyggandets målsättningar skall göras avhängiga av konjunktursvängningarna kan vi utifrån vår uppfattning icke godkänna. Den skriande bostadsbristen kräver att samhället ställer nödvändiga resurser till förfogande i sådan omfattning och i sådan takt att bostadsbristen inom överskådlig tid kan hävas.

Med stöd av ovanstående hemställas,

att riksdagen måtte besluta att för bostadsbyggandet nästa budgetår fastställa som minimiprogram 70 000 lägenheter;

att departementschefens yrkande beträffande punkt 5. Kapitalmedelsförluster och ränteftergifter på vissa bostadsbyggnadslån under a) måtte avslås;

att departementschefens yrkande under b) ändras därhän att av honom förordad förslagsanslag för nästa budgetår om 180 000 000 kronor uppräknas till 190 000 000 kronor;

att förslaget i kapitalbudgeten under femte huvudtiteln om slopande av den ränte- och amorteringsfria stående delen av egnahemslånen å 4 000 kronor icke bifalles; samt

att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att utredningen rörande vissa bostadsfrågor m. m. får i uppdrag att jämväl utreda frågan om finansieringen av bostadsproduktionen i enlighet med vad vi i motiveringen angivit.

Stockholm i januari 1960

Henning Nilsson

i Gävle

H. Hagberg

Knut Senander